

Sångundervisning i förändring

En inblick i sångundervisningen på musikinstitut i
Svenskfinland

Matilda Ångerman

Examensarbete för musikpedagog (YH)-examen

Utbildningen i musik

Jakobstad 2021

EXAMENSARBETE

Författare: Matilda Ångerman

Utbildning och ort: Musik, Jakobstad

Inriktning: Musikpedagog

Handledare: Christine Sten

Titel: Sångundervisning i förändring: en inblick i sångundervisningen på musikinstitut i Svenskfinland

---

Datum: 17.12.2021 Sidantal: 29

Bilagor: 2

Abstrakt

Arbetet undersöker hur sånglärare på musikinstitut i Svenskfinland jobbar med fokus på målsättning och bedömning av prestationer. Syftet med arbetet var att undersöka hur instituten och lärarna förhållit sig till de förändringar som de rådande läroplansgrunderna som togs i bruk hösten 2018 medfört, samt vad lärarna kan se för utveckling gällande elevernas motivation.

Forskningsfrågor för detta arbete:

- Hur har arbets sättet för sånglärare på musikinstitut i Finland ändrats i och med att grunderna för läroplanen för den grundläggande konstundervisningen i Finland förnyades och togs i bruk hösten 2018?
- Hur sätter sånglärare på musikinstitut i Finland upp målsättningar för och med sina elever?
- Vad kan sånglärarna se för utveckling gällande elevers motivation i och med en mer individualiserad undervisning?

Arbetet innefattar litteraturstudier samt en kvalitativ studie där materialet samlats genom semi-strukturerade intervjuer.

Resultatet av studien visar att förändringen inte blev så stor som den förväntades bli på flera institut. Tre av fem verksamheter ser relativt lika ut som tidigare i fråga om studiernas innehåll och utförande av prestationer, men elever inkluderas i val av repertoar. Två av instituten i denna studie har valt att driva mer individfokuserad verksamhet och utforma undervisningen enligt elevens egna målsättningar.

Språk: svenska

Nyckelord: sångundervisning, grundläggande konstundervisning, målsättning, motivation

BACHELOR'S THESIS

Author: Matilda Ångerman

Degree Programme: Music, Pietarsaari

Specialisation: Music Pedagogue

Supervisor(s): Christine Sten

Title: Singing teaching in transition: an insight into singing lessons at music institutes in the Swedish-speaking parts of Finland

---

Date 17.12.2021 Number of pages 29

Appendices 2

Abstract

This thesis examines in what way singing teachers who work in the field of basic arts education in the Swedish-speaking region in Finland work, regarding objectives and evaluation of achievements. The purpose of this study is to look into how music institutes and teachers have related to the changes followed by the current national core curriculum that came into force in the autumn of 2018. Further, I want to highlight what developments teachers can see regarding the students' motivation.

Research questions:

- How has singing teachers' ways of working changed as the national core curriculum for basic arts education in Finland were renewed and taken into force in the autumn of 2018?
- How do singing teachers at music institutes in Finland set goals for and with their students?
- What kind of development can teachers see regarding the students' motivation due to a more individualized teaching?

The work includes literature studies and a qualitative study where I collected material through semi-structured interviews.

The results of the study show that the change was not as considerable as expected at several of the institutes. Three out of five activities look relatively similar to past ones in terms of content of the studies and performance of achievements, however, students are included in the choice of repertoire. Two of the institutes in this study have chosen to run a more individually focused teaching, according to the students' own objectives.

Language: Swedish

Key words: singing teaching, basic arts education, objectives, motivation

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte & forskningsfrågor	2
1.2	Arbetets disposition	3
2	Teori & terminologi	3
2.1	Grunderna för läroplanen för den grundläggande konstundervisningen i Finland	4
2.2	Målsättning	5
2.3	Verktyg	7
2.4	Motivation	8
2.5	Hur lär vi oss?	9
2.6	Om att ge verbal bedömning	10
3	Metod & process	12
3.1	Metod	13
3.2	Intervjuer	13
4	Reslutat av intervjuer	15
4.1	Målsättningar	16
4.2	Avlägga prestationer	19
4.3	Verbal bedömning	21
4.4	Efterfrågan av skolning	23
4.5	Sångundervisningens utveckling under pandemin	23
5	Slutdiskussion	24
5.1	Egna reflektioner	26
6	Källförteckning	28
7	Bilagor: 2	

1 Inledning

Som blivande musikpedagog inom rytmång funderar jag mycket på hur min arbetsroll och arbetsbild kan komma att se ut efter mina studier. Hittills har jag haft möjlighet att arbeta inom den fria bildningen, med projekt inom tredje sektorn, undervisning inom grundläggande konstundervisning och som frilansande musiker och pedagog. I och med att jag fått en inblick i hur olika utbildningsanordnare som bedriver någon form av musikundervisning upprätthåller verksamhet, har jag börjat intressera mig mer och mer för hur instanser fungerar och hur pedagoger jobbar. Vad kan jag ta med mig av de erfarna pedagogerna, av verksamheten på de olika arbetsplatserna och vilka värderingar är centrala i min egna pedagogiska grundsyn? Hurudan lärare är jag nu och hurudan lärare vill jag bli? När man jobbar som pedagog att det är nyttigt att stanna upp och reflektera över vad man gör just nu och hur man vill utvecklas.

Jag upplever att vi blir allt mer intresserade av det unika och varje individs individuella utveckling. De utommusikaliska målen i musikundervisningen, som exempelvis personlig utveckling och sociala färdigheter, är minst lika viktiga som de musikaliska målen. Människor är samtidigt otroligt duktiga på vad de gör och det är relativt enkelt att söka information och ta sig an nya utmaningar för den som vill lära sig något nytt. Det handlar om att skaffa verktyg som främjar förutsättningarna för utveckling. Som pedagog är det en av de främsta uppgifterna vi har, att förse eleven med verktyg och metoder som motiverar till utveckling och fortsatt intresse. Daniel Zangger Borch lyfter i sin bok *Stora Sångguiden* fram John Steinbergs tankar kring inläring. Steinberg är doktor i pedagogik och menar att det enda en utbildare kan göra för att inläring ska ske hos eleven, är att stimulera aktivitet och skapa yttre förutsättningar för inläring. För att inläring faktiskt ska ske behöver den enskilda människan själv vara aktiv. (Zangger Borch, 2005, s. 14). Det här gör att det vi presenterar för eleven bör vara utvalt för att hålla motivationen för vid liv och stödja elevens egna målsättningar. Att vara lyhörd och flexibel är även styrkor som främjar förmågan att forma innehåll efter elevens intressen och behov.

Under den förhållandesvis korta tid jag verkat som lärare har jag upplevt att vissa elever har svårt att lägga ord på vad de har för målsättningar, om de ens har några. Då kan man

till exempel prova utforska olika genrer och områden inom musiken tills något väcker lite extra intresse. Om jag som pedagog vet vad som motiverar och intresserar min elev är det lättare att forma undervisning som känns relevant och värdefull för eleven. I detta arbete vill jag bekanta mig med hur sånglärare som jobbar inom den grundläggande konstundervisningen i Svenskfinland strukturerar upp målsättningar med sina elever. Jag är även intresserad av att ta reda på ifall elever verkar vara mer motiverade i och med individualiserad undervisning. Jag skriver detta arbete dels av eget intresse och nyfikenhet på den bransch jag valt men även för att den som läser detta arbete ska få en inblick i hur sångundervisningen på musikinsitut kan se ut.

1.1 Syfte & forskningsfrågor

Syftet med detta arbete är att skapa en bild av hur sånglärare som främst jobbar med rytmång på musikinstitut i Svenskfinland skapar målsättningar med sina elever och hur verksamheterna utvecklats sedan de rådande läroplansgrunderna togs i bruk. Arbetet lyfter även fram hurudan utveckling lärarna kan se gällande elevernas motivation. I och med att jag endast intervjuar fem olika sånglärare är jag medveten om att detta arbete ingalunda är heltäckande över hur situationen ser ut utan mer ett ytskrap på hur det kan te sig på olika instanser på olika orter och hur de informanter jag kommit i kontakt med jobbar.

Det har gått några år sedan de rådande grunderna för läroplanen infördes hösten 2018. Musikutbildningsanordnare inom den grundläggande konstundervisningen och pedagoger har fått reflektera över den verksamhet de bedriver, utveckla och identifiera nya tillvägagångssätt att skapa målsättningar och undervisning enligt deras elevers förutsättningar och behov utan poängsättning som bedömning av prestationer. Det intresserar mig hur sånglärare utvecklat metoder och skapat nya arbetssätt för att bedriva en långsiktig och målinriktad undervisning utan externt angivna poängsystem för framgång. Jag är även nyfiken på att höra om det är stora skillnader mellan verksamheterna på olika orter men det kommer inte att vara mitt huvudfokus i detta arbete.

Mina forskningsfrågor är följande:

- Hur har arbetssättet för sånglärare på musikinstitut i Finland ändrats i och med att grunderna för läroplanen för den grundläggande konstundervisningen i Finland förnyades och togs i bruk hösten 2018?
- Hur sätter sånglärare på musikinstitut i Finland upp målsättningar för och med sina elever?
- Vad kan sånglärarna se för utveckling gällande elevers motivation i och med en mer individualiserad undervisning?

1.2 Arbetets disposition

Inledningsvis har jag valt att presentera syftet för arbetet och presentera mina forskningsfrågor. I nästa kapitel följer en kort presentation över de rådande grunderna för läroplanen för den allmänna och fördjupade lärokursen i musik inom den grundläggande konstundervisningen i Finland samt teori som stödjer ämnet. Teoridelen lägger grunden för intervjudelen där fem sånglärares uppfattningar och erfarenheter av att jobba med individfokuserad undervisning enligt läroplansgrunderna för den grundläggande konstundervisningen presenteras. Intervjudelen inleds med redogörelse över metodval och hur intervjumaterialet presenteras. I intervjudelen presenteras vad som kom fram under intervjuerna, eventuella samband, olikheter verksamheterna emellan och annan intressant information som framkommit. Slutdiskussionen knyter ihop arbetet och jag besvarar de forskningsfrågor jag lagt som grund för arbetet samt framför egna reflektioner och ger förslag på vidare forskning eller åtgärder.

2 Teori & terminologi

I följande kapitel kommer jag att presentera grunderna för läroplanen för den grundläggande konstundervisningen i Finland samt lyfta fram teori gällande målsättning, motivation, verktyg och lärande med syftet att skapa en grund för läsaren inför intervjudelen av arbetet där sånglärares tankar kring dessa områden presenteras.

2.1 Grunderna för läroplanen för den grundläggande konstundervisningen i Finland

Den grundläggande konstundervisningen i Finland styrs av tre delar, lagen (633/1998) och förordningen (813/1998) om grundläggande konstundervisning, Utbildningsstyrelsens utfärdade grunder för läroplanen för den grundläggande konstundervisningen samt läroplanen som musikinstitutet skapar och utbildningsanordnaren godkännt. (Utbildningsstyrelsen, 2017b, s. 8).

Utbildningsstyrelsen i Finland fastställde nya grunder för läroplanen 20.9.2017, för den allmänna och fördjupade lärokursen i grundläggande konstundervisning inom konstarterna bildkonst, arkitektur, mediekonst, slöjd, dans, cirkuskonst, ordkonst, teaterkonst och musik. Läroplansgrunderna togs i bruk hösten 2018. Utifrån dessa grunder skapas lokala läroplaner på musikinstitutet som godkänns av utbildningsanordnaren. (Utbildningsstyrelsen, 2017a). När jag i mitt arbete skriver om grunderna för läroplanen är det grunderna för den allmänna och fördjupade lärokursen i musik jag syftar på.

Syftet med undervisningen i den allmänna lärokursen i musik är att skapa förutsättningarna för ett gott förhållande till musik och ett fortsatt musikintresse livet ut. I studierna ska fokus ligga på glädjen över att musicera och uppleva tillsammans med andra. Undervisningen ska även främja elevens utveckling till en positiv självbild och ett gott självförtroende. Den allmänna lärokursen innefattar gemensamma studier och temastudier. (Utbildningsstyrelsen, 2017b, s. 45-47). I grunderna för den fördjupade lärokursen i musik lyfts samma värdegrund fram men man lyfter även fram målsättningen att eleven ska finna sina musikaliska styrkor och sitt eget uttryck samt färdigheter som förbereder eleven för fortsatta musikstudier. Den fördjupade lärokursen i musik innefattar grundstudier och fördjupade studier i musik. I de fördjupade studierna gör eleven ett slutarbete. (Utbildningsstyrelsen, 2017c, s. 47-50).

I grunderna för läroplanen för den fördjupade lärokursen i musik fastställd år 2002 framkom riktlinjer gällande bedömning och vitsord för slutprovet i instrumentstudierna och musikens grunder. Elevernas prestationer bedömdes med vitsord på en skala från ett till fem, fem motsvarade utmärkt och ett godkänd. (Utbildningsstyrelsen, 2002, s. 13). När

läroplansgrunderna för den allmänna lärokursen inom grundläggande konstundervisning utfärdades år 2005 skulle inte studier i allmän lärkurs bedömas med vitsord men musikstudiernas upplägg var överskådliga med tydliga riktlinjer för vilka områden som behandlades i musikstudierna. (Utbildningsstyrelsen, 2005, s. 12-20). När de rådande grunderna för läroplanen togs i bruk hösten 2018 slopades bedömning med vitsord helt och i och med denna förändring flyttades fokus till elevernas individuella behov och förutsättningar samt att utifrån dem skapa individuella målsättningar tillsammans med eleven och föräldrarna framom nivåprov. Denna förändring var omtvistad och en del pedagoger uttryckte oro för musikundervisningens utveckling. Detta missnöje nämner bland annat Lasse Garoff i sin rapport *Mer än en hobby, En kartläggning av den grundläggande konstundervisningen på Svenska i Finland*. Garoff skriver bland annat att Eija Kauppinen vid Utbildningsstyrelsen berättar i Yle hur hon mottagit brev där hon anklagats för att förstört hela systemet. (Garoff, 2019, s. 25). Förändringarna skapade frågeställningar som hur man kan bibehålla en viss nivå nationellt när framsteg bedöms i förhållande till elevens egna målsättningar i stället för fastslagna poängsystem. Kauppinen menade i samma rapport att de kommande åren kommer att vara omvälvande inom grundläggande konstundervisningen innan de bästa metoderna för att främja utveckling hos barn utvecklats. (Garoff, 2019, s. 48). I intervjuerna är jag nyfiken på att höra lärarnas attityder gällande förändringen när det gått några år och en eventuell utveckling kan noteras.

2.2 Målsättning

Att ha tydliga målsättningar, både kortsiktiga och långsiktiga, skapar struktur som kan öka individens effektivitet och främja motivation. Ett kortsiktigt mål kan vara något man vill lära sig eller klara av inom en kort framtid medan långsiktiga mål fungerar som riktlinjer för till exempel ett år eller större drömmar som kan sträcka sig över en längre period. (Schenk, 2000, s. 193).

Enligt lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998) är målet med den grundläggande konstundervisningen en målinriktad undervisning från nivå till nivå där

eleven ska ges möjlighet till kontinuerlig utveckling och utvecklande av färdigheter inför fortsatta studier och en eventuell karriär inom ämnet. (Garoff, 2019, s. 13-14).

I läroplansgrunderna för *den allmänna lärokursen i musik* finns målsättningar för de gemensamma studierna i musik och temastudier i musik. Syftet med de gemensamma studierna är att eleverna ska utveckla grundläggande färdigheter i konstarten och att musicera tillsammans. Temastudiernas syfte är att vidareutveckla elevens färdigheter och så småningom finna sitt eget uttryckssätt. Målsättningarna ges under rubrikerna *Spel och sång, Att framföra musik och uttrycka sig, Att lyssna på och gestalta musik* samt *Tvärvetenskaplig kompetens*. Varje rubrik följs av några punkter för att beskriva målsättningarna. Rubriken *Att lyssna och gestalta musik* följs exempelvis av punkten *eleven uppmuntras att mångsidigt lyssna på musik*. Utgångspunkten är att eleven är i fokus och målsättningarna är ställda för att eleven skall uppmuntras lära känna sitt instrument, förstå olika sätt att skriva musik, få handledning i övning, lära sig sammusicera, lyssna, urskilja, iaktta samt skapa egna musikaliska idéer och lösningar. (Utbildningsstyrelsen, 2017b, s. 46).

I läroplansgrunderna för *den fördjupade lärokursen i musik* finns målsättningar för grundstudierna i musik och de fördjupade studierna i musik. Under grundstudierna ska elever inspireras till målmedvetna studier i musik, övning, samt långsiktig utveckling av musikaliska färdigheter. Under grundstudierna främjas elevens kreativa och musikaliska tänkande. Målsättningarna ställs under rubrikerna *Att framför musik och uttrycka sig, Att lära sig lära och övning, Att lyssna på och gestalta musik* samt *Komposition och improvisation*. I fördjupade studierna har eleven möjlighet att bredda eller inrikta sig på ett eget intresseområde. Målet med de fördjupade studerna är att eleven ska finna sina egna musikaliska uttryck och genomför under de fördjupade studierna ett slutarbete som representerar elevens musikaliska kunnande enligt läroanstaltens undervisningsutbud. Eleven ställer målsättningarna för sitt slutarbete och i samarbete med lärarna beslutar hur slutarbetet genomförs. (Utbildningsstyrelsen, 2017c, s. 47-50).

Målsättningarna i läroplansgrunderna är allmänna och utformade att lyfta fram olika sätt för hur eleven kan närma sig konstarten, förstå sig på och lära sig behärska sitt instrument och musikens grunder samt finna sina musikaliska uttryck. Utbildningsanordnaren skapar

lokala läroplaner med specifikt innehåll. De individuella målsättningarna sätter eleven och läraren upp tillsammans och föräldrar kan eventuellt vara inkluderade.

2.3 Verktyg

Enligt Svenska Akademiens ordlista är *verktyg* ett redskap för bearbetning av material, ett intellektuellt hjälpmedel. (SAOL, 2015). Ofta pratar vi om att pedagogens uppgift är att ge eleven verktyg för att inspirera och motivera inläring. Tove Phillips skriver i sin bok om *Skapande verksamhet* att pedagogen bör ge metoder och verktyg som hjälper eleven att skapa en brygga mellan känslor och tankar samt mellan skapande och metod. (Phillips, 2014, s. 40).

I den mån jag hunnit verka som sånglärare har jag noterat att det finns många olika områden som eleven kan behöva stödjas i. Inom sångundervisningen behöver man som pedagog ge verktyg gällande sångteknik, allmän musikkunskap till exempel musikens form, genrer och notläsning men även verktyg för att komma över mentala spärrar och främja tankemönster som stärker elevens personliga utveckling. Robert Schenk, lektor i instrumentalmethodik, har skrivit om instrumentlärarens bredd i sin bok *Spelrum - en metodikbok för sång- och instrumentpedagoger*. I boken identifierar Schenk instrumentlärarens tre roller och presenterar dem som instrumentläraren (I), muskläraren (M) och pedagogen (P). De olika rollerna har olika mål. Instrumentläraren har instrumentala mål, till exempel att lära ut teknik och tonbildning. Muskläraren har musikaliska mål, exempelvis utveckla elevens notläsningsförmåga, intresse för musik och samspel. Pedagogen i sin tur har allmänpedagogiska mål, till exempel att eleven ska utvecklas som person och i utvecklas i sitt sociala samspel. Dessa mål kan under perioder prioriteras olika men Schenk menar i alla fall att en god grund i instrumentspelet inte kan uppstå och hålla i sig om spelglädjen saknas. Som instrumentlärare behöver man komma ihåg vikten av balans mellan musikaliska mål och "icke-musikaliska" mål. (Schenk, 2000, s. 22-25). Att skapa ett gott och fortsatt förhållande till musik hos eleven är ett syfte som lyfts fram för studierna inom den grundläggande konstundervisningen i musik. (Utbildningsstyrelsen, 2017c, s. 47).

2.4 Motivation

Daniel H. Pink behandlar i sin bok *Drivkraft* olika typer av motivation. I begynnelsen handlade motivation om en biologisk drivkraft till överlevnad medan under 1900 visade forskning att motivation kunde påverkas av yttre påverkan, genom straff och belöningar. Länge trodde man att "piska och morot" driver oss bäst framåt men för att skapa hållbar drivkraft som inte försvinner över tid behöver vi tänka om. Han presenterar således en tredje form av motivation, *den inre drivkraften*, som kan delas in i tre delar. De tre delarna är *självstyrning*, vår längtan efter att själv kunna styra över vårt liv, *mästerskap*, strävan efter att bemästra eller bli bättre på något som för oss är meningsfullt och *mening*, viljan att göra något inte enbart för oss själva utan även för ett större syfte. (Pink, 2010, s. 192). Att motivera ett barn med någon typ av belöning för att hen till exempel ska klara av en uppgift eller erbjuda en arbetstagare någon typ av belöning för ett visst uppdrag, kan göra att personen blir flitigare på kort sikt och gör bra ifrån sig men att intresset efter avklarad uppgift avtar. Personens inre motivation främjas inte av yttre belöning, utan kan tvärtom försvaga den egna motivationen. Pink menar vidare att detta är ett av samhällsvetenskapens tydligaste forskningsresultat men att det ofta ignoreras. (Pink, 2010, s. 43).

Enligt Tove Phillips, som skrivit om skapande verksamhet, är en av pedagogens viktigaste uppgifter att hitta en bra balans mellan fritt, handlett och styrt skapande för att hjälpa barn att utveckla den *egna* förmågan att hantera frihet och ge utlopp för skapande. (Phillips, 2014, s. 40).

Jenny Rogers, utbildare och coach, skriver också om yttre och inre motivationskällor. Hon menar att bristen på motivation ofta är en av anledningarna om inlärning inte lyckas. Å andra sidan kan motivation vara en otrolig kraft till lärande när den väl finns där. (Rogers 2003, s. 22). Hon menar att yttre motivationskällor är lättare att identifiera, orsaker till varför man vill lära sig, till exempel att man genom att lära sig kan klara av ett prov eller en utbildning. De inre motivationskällorna kan vara svårare att identifiera eftersom de är mer personliga och inte lika konkreta som yttre motivationskällor. Inre motivation kan vara till exempel *social motivation*, att man vill gå en kurs för att få ett socialt sammanhang eller

personlig utveckling, att man ser chansen att utvecklas och utmana sina gränser eller ser att man har någon brist man vill åtgärda eller lära sig. (Rogers, 2003, s. 25-26).

James Nottingham lyfter i sin bok *Uppmuntra lärande* fram Jacqueline Eccles teori gällande *förväntan-värde*. Teorin menar att den ansträngning som en elev gör för att klara av en prestation eller uppgift är baserad på hur mycket eleven *vill* klara av den, multiplicerat med hur mycket de *förväntar* sig att klara av den. Det innebär att ifall någon del, *viljan* eller *förväntan* är noll på en skala av hur mycket eleven vill eller förväntar sig något, så blir ansträngningen också noll även om en av dem är en siffra över noll. (Nottingham, 2014, s. 22).

2.5 Hur lär vi oss?

Vikten av inre motivation hos den som vill lära sig och vikten av eget engagemang hos eleven för att inläring ska ske lyftes redan tidigare fram i detta arbete. Hur vi lär oss och vad som fungerar bäst för olika personer är väldigt individuellt. I boken *Hur du undervisar vuxna - och gör det bra!* lyfter Jenny Rogers fram teorin om inlärningscykeln om hur inläring sker, en teori konkretiserad av den amerikanske forskaren David Kolb och senare utvecklad av författarna Alan Mumford och Peter Honey. Jag väljer att presentera teori ur denna bok eftersom majoriteten sångstuderande på instituten är ungdomar eller unga vuxna. I boken *Manual of Learning Styles* beskriver de olika typer och konsekvenser av lärande. Teorin hävdar att för att kunna skapa en framgångsrik inläring behöver följande inlärningscykel följas, *aktivitet*, att något görs, *reflektion*, reflektion över det som gjorts, *teori*, återkoppling till teori samt *pragmatik*, praktisk tillämpning av det man lärt sig. (Rogers, 2003, s. 30).

Aktivitet .....➤ Reflektion .....➤ Teori .....➤ Pragmatik

Figur 1. Inlärningscykeln. Egen bild baserad på teori av Rogers. (Rogers, 2003, s. 30)

Vidare finns det även olika typer av inlärningsstilar för olika personer som påverkar hur inläringen fortskrider. Vad som fungerar bäst för olika personer kan vara väldigt individuellt. Rogers delar in de olika inlärningsstilarna i fyra kategorier, *aktivisten*, *reflektionstypen*, *teoretikern* och *pragmatikern*. *Aktivisten* tycker om att göra saker, prova på övningar och är praktiskt lagda. De ogillar att lyssna på långa föreläsningar, sitta still och teoritisera. *Reflektionstypen* iakttar, observerar, behöver tid att tänka och tid för att genomföra en uppgift. Att jobba under stress utan tid för reflektion eller utan möjlighet till förberedelse ogillar reflektionstypen. *Teoretikern* behöver få veta hur saker och ting hör ihop, analyserar och gillar utmaningar. Att slösa tid, otydliga ramar och avsaknad av möjlighet att ifrågasätta gör teoretikern frustrerad. *Pragmatikern* är den praktiska problemlösaren som gärna vill veta hur hen kan använda det de lär sig. Allt för teoretisk inläring utan praktisk relevans i nutid ogillar pragmatikern. (Rogers, 2003, s. 31) För att kunna använda sig av inlärningscykeln och idén om de olika inlärningsstilarna som verktyg för att utveckla sin undervisning behöver man själv reflektera över sina egna värdegrunder och hur man fungerar samt ta reda på hur ens elev fungerar för att kunna forma en undervisning som främjar elevens individuella inläring.

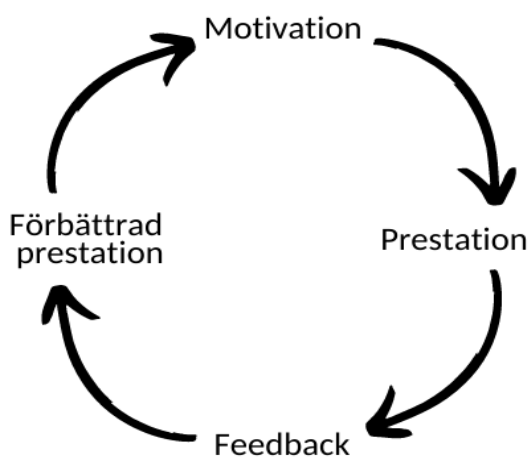
I kapitel 2.3 i de allmänna grunderna för läroplanen för den allmänna och fördjupade lärokursen lyfts synen på lärande inom den grundläggande konstundervisningen fram. Kärnan i grundläggande konstundervisningens syn på lärande är att eleven har en aktiv roll i sina studier, lär sig ställa upp mål och att arbeta mot målen både individuellt och i samarbete med medstudierande. Förutom fokus på glädjen av att lära sig och att skapa lyfts även elevens individuella utveckling och skapandet av ett gott samhällsliv fram. (Utbildningsstyrelsen, 2017c, s. 11).

2.6 Om att ge verbal bedömning

Verbal bedömning, feedback, konstruktiv kritik, återkoppling, evaluering – det finns många ord som beskriver den aktivitet som görs med avsikt att föra någon vidare i sin utveckling. Uttrycken kan ha någon typ av värdeladdning och uppfattas olika av olika personer. Feedback, inom musiksammanhang kan utan vidare eftertanke få en att tänka på rundgång,

kanske är det just därför uttrycket ibland kan betingas med en negativ klang. I den litteratur jag läst kring ämnet används ordet *feedback* och inom grunderna för läroplanen används *verbal bedömning*.

Inom musikundervisningen är feedback vårt främsta redskap för att föra eleven vidare, ofta är den kontinuerlig och feedback hör till den dagliga undervisningen men även vid större prestationer. Enligt Rogers finns det två fallgropar för att misslyckas med att ge feedback, att ge den på fel sätt eller att ge bristfällig och otillräcklig feedback. Vi behöver feedback för att reflektera över våra prestationer och för att kunna utvecklas. Om vi inte lyckas förbättra våra prestationer förloras även intresset för uppgiften. (Rogers, 2003, s. 45-46). Vidare beskriver Rogers feedback som en viktig del av inlärningscykeln och påtalar att feedback leder till förbättrad prestation, som leder till motivation som i sin tur resulterar i prestation. Det är av stor vikt att feedbacken ges kort efter avklarad prestation så att den känns relevant, innehåller uppmuntran samt beskriver vad du lyckats med med tydliga motiveringar. (Rogers, 2003, s. 49)

Figur 1. Inlärningscykeln och feedback.

Egen bild baserad på idé av Rogers. (Rogers 2003, s. 49)

Rogers lyfter fram den tydliga skillnaden mellan feedback som är uppbyggande och kritik som leder till motsatsen. Feedback ges för att förbättra prestationer medan kritik ger utlopp för besvikelse. Feedback ges på ett lugnt och sakligt vis medan kritik är hård och avfärdande. Feedbacken kan vara tuff mot själva prestationen men kritik riktar sig direkt till personen. Feedback motiveras alltid med fakta medan kritik är vag eller

generaliserande. Feedback fokuserar på framtiden medan man med kritik ser bakåt. Framförallt är feedback en tvåvägskommunikation medan kritik är envägskommunikation utan utrymme för elevens åsikter. (Rogers, 2003, s. 54).

I läroplansgrunderna står att det under lärprocessen är viktigt att eleven sporras med uppmuntrande handledning och att mångsidig, realistisk och positiv respons är en central del av lärprocessen. (Utbildningsstyrelsen, 2017c, s. 11).

3 Metod & process

För att samla in information om hur sångundervisningen och verksamheten på musikinstitutet ser ut i praktiken har jag valt att intervjua fem sånglärare som undervisar på musikinstitut i Svenskfinland. Som jag tidigare nämnt är informanterna för få för att studien ska kunna ge en heltäckande bild av hur sångundervisningen på musikinstitutet ser ut men en del regionala skillnader kommer fram i och med att jag intervjuat fem olika lärare verksamma på olika orter. En av lärarna jobbar på två musikinstitut så erfarenheterna i detta arbete baserar sig på verksamheten på sex olika musikinstitut.

Informanterna valdes ut genom att kartlägga vilka institut som har sångundervisning inom rytmisång och genom att välja lärare från olika orter. Jag kontaktade lärarna via telefon och mejl och de flesta lärare jag tog kontakt med ställde gärna upp på intervju. Informanterna undertecknade en samtyckesblankett där de gav sitt medgivande att delta i studien och tillåtande att citeras i arbetet. Intervjuerna hölls på Zoom, via mejlkommunikation med kombination av telefonsamtal och fysiskt möte. Intervjuernas längd varierade men alla var cirka 30 minuter till en timme långa. Intervjuerna spelades in och transkriberades av mig i efterhand. Intervjun över mejl sparades som informantens skriftliga svar. Inspelningarna och transkriptionerna finns endast i min ägo för att användas i detta arbete och har bearbetats endast av mig.

Informanterna kommer att vara anonyma i detta arbete och när jag citerar dem kallar jag dem alla *sånglärare* eller *sånglärare på musikinstitutet*. När jag hänvisar till *lärarna* eller *sånglärarna* syftar jag på dessa fem intervjuobjekt. Jag använder *sånglärare* istället för

pedagog eller annan benämning i detta arbete eftersom lärarna själva använde benämningen. Jag väljer att inte benämna dem som *informant ett till fem* i detta arbete för att anonymiteten ska bibehållas och inga samband ska kunna urskiljas i citaten. När jag pratar om *musikinstitutionen* syftar jag på de institut där informanterna jobbar. Eftersom kretsarna är få och en del institut endast har en sånglärare väljer jag att inte lyfta fram vilka musikinstitut eller orter som representeras i detta arbete. Samtliga informanter är kvinnor som jobbat länge som sånglärare på musikinstitut och upplevt både de tidigare grunderna för läroplanen samt varit med och skapat de rådande läroplanerna på de musikinstitut de jobbar, enligt de nya grunderna för läroplanen inom den grundläggande konstundervisningen som togs i bruk hösten 2018.

3.1 Metod

Min studie baserar sig på kvalitativa semi-strukturerade intervjuer. Kvalitativa metoder används för att karaktärisera eller gestalta egenskaperna för något och används när man är intresserad av att beskriva något till karaktär framom mätbara resultat som mängd eller storlek. Användning av kvalitativa analysmetoder är en gammal företeelse och den äldsta formen tros vara hermeneutik och texttolkning, exempelvis hur man tolkat bibelns texter. (Larsson, 2011, s. 10). Motsatsen till kvalitativa metoder är kvantitativa metoder. Kvalitativa metoder lämpar sig när man vill mäta något och jämföra eller genomföra testningar utifrån en förbestämd hypotes. För att ytterligare förtydliga skillnaden mellan kvalitativa och kvantitativa metoder kan man utgå ifrån ordens latinska ursprung. Ordet *kvalitativ* kommer från det latinska ordet *qualitas* som betyder egenskap eller beskaffenhet, medan *kvantitet* kommer från ordet *quantitas* som betyder storlek eller mängd. (Larsson, 2011, s.7). Eftersom att jag är intresserad av att höra om sånglärarnas erfarenheter av sångundervisningen och deras bild av hur verksamheten ser ut, lämpar sig en kvalitativ metod för detta arbete.

3.2 Intervjuer

Eftersom att jag i detta arbete var intresserad av att ta reda på kvalitativ information valde jag att göra semi-strukturerade intervjuer med informanterna för att ha frihet att lägga till

frågor och gå in på sidospår ifall det kändes relevant. En *semi-strukturerad* intervjuteknik innebär att intervjuaren har på förhand uppgjorda intervjufrågor att utgå ifrån och i stort sätt ställer dem i samma ordning men frågor som inte ingår kan även ställas om intervjuaren vill anknyta till något som informanten sagt eller ändra ordningsföljd. Informanten har även möjlighet att fritt utforma sina svar. (Bryman, 2002, s. 301). I kvalitativa intervjuer vill man ge utrymme för olika riktningar, eftersom de kan ge intressant information om vad som är relevant eller viktigt för informanten. (Bryman, 2002, s. 300). I intervjuerna utgick jag ifrån frågor kring verksamheten i allmänhet, målsättningar och bedömning. Frågeblanketten finns bifogad som bilaga till detta arbete. Följande frågor utgick jag ifrån från på mina intervjuer:

Intervjufrågor:

1. Vilka åldrar undervisar du? Har ni allmän/fördjupad lärokurs?
2. Har ni inträdesprov på er institution?
3. Hur skapar ni målsättningar (kortsiktiga och långsiktiga) med/ för era elever?
Använder ni någon blankett eller liknande struktur som grund eller utgår ni ifrån elevens önskemål.
4. Till vilken grad inkluderar ni eleven, föräldrar eller andra i processen att skapa målsättningar?
5. När de rådande läroplansgrunderna togs i bruk hösten 2018 flyttades fokus från vitsord till verbal bedömning med individens utveckling och individuella målsättningar i fokus. Hur fungerar detta i praktiken hos er?
6. Hur såg verksamheten ut innan, hur genomfördes t.ex. nivåprov och hur ser dessa ut idag?
7. Hur bedömer ni prestationer?
8. Upplever du att det fungerar det bättre eller sämre än tidigare? Utveckla gärna hur du definierar bättre/sämre.
9. Gynnar detta arbetssätt eleven / har ni sett någon utveckling gällande elevens motivation?
10. Har ni fått någon skolning gällande verbal bedömning, inspelningsteknik osv. eller upplever du att det kunde behövas?

11. Har arbetssättet på annat vis ändrat på arbetsplats sedan de rådande läroplansgrunderna togs i bruk hösten 2018? T.ex. arbetsmängd eller liknande.
12. Har du lagt märke till någon annan utveckling gällande era elever eller er verksamhet som inte kommer fram i svaren av dessa frågor som du gärna vill lyfta fram?

4 Reslutat av intervjuer

För att få en bild av verksamheten på musikinstitutet frågade jag inledningsvis några allmänna frågor. Samtliga informanter undervisar elever i åldrarna 12 eller 13 år, upp till 25 års ålder. Några institut har även en öppen sida där också äldre vuxna kan ta sånglektioner. Ett av instituten har så pass få studerande att även yngre elever kan ta sånglektioner, i grupp och privata lektioner med lättare innehåll. Samtliga institut i denna studie bedriver undervisning på grundnivå och fördjupad lärokurs men för tillfället studerade de flesta elever på grundnivå och endast några få gjorde fördjupad nivå.

Tre av instituten har valt att hålla kvar inträdesprov i sång även om de tagit bort inträdesprov för övriga instrument. Ett par av lärarna som vill hålla kvar inträdesproven i sång menade att det brukar vara många sökande som vill studera sång och då vill de kunna välja att anta de elever som har någon slags förkunskap, talang och motivation. En informant upplevde att musikinstitutet hen jobbar på har ett visst rykte att leva upp till gällande nivån på deras studerande. Det lyftes fram att sångarna ofta är äldre när de inleder sina studier än andra instrumentalister som många gånger inleder sina instrumentstudier redan i yngre ålder. De som inte kommer in vid ansökan hamnar på en reservlista och kan tas in om lediga platser dyker upp, eller kan studera på institutens öppna sida där vem som helst kan studera bara det finns lärarresurser. En informant kommenterade följande om inträdesprov:

“...sångarna börjar sjunga i ett ganska sent skede och vill du bli yrkesstuderande behöver det gå ganska fort. Då är det nog viktigt att de sångare som har materialet, önskan samt viljan att jobba och satsa kommer in.” (Sånglärare på musikinstitut).

4.1 Målsättningar

När informanterna berättade om hur de strukturerar upp målsättningar med sina elever fick jag höra om ganska olika strukturer och tillvägagångssätt. Alla fem informanter menade att målsättningarna görs tillsammans med eleven. Till vilken grad eleven var inkluderad i val av innehåll varierade lite från institut till institut men alla lärare lyfte fram vikten av kommunikation med eleven för att tillgodose elevens önskemål.

I frågan om ifall föräldrar inkluderas i planeringen av elevens studier svarade fyra av fem informanter att det inte finns behov av det eftersom att eleverna är så pass gamla och själva kan ta ansvar för sina studier. Intresserade föräldrar kan följa med studiernas framskridande till exempel via programmet Eepos som flera av musikinstitutet använder, där läraren kan utvärdera studiernas framskridande tillsammans med eleven och eventuellt inkludera kamratutvärdering. En lärare berättade att de ordnar kvartsamtal med vårdnadshavarna en gång per termin för att gå igenom målsättningar och önskemål gällande studierna och att eleven sedan tillsammans med läraren sätter upp både kortsiktiga och långsiktiga mål utifrån elevens önskemål och intresseområden.

Fyra av fem lärare inledde studierna på hösten med att gå igenom önskemål med eleverna och sätta upp målsättningar för terminen och eventuellt året. Vid terminsslut utvärderar de vad de gjort och utvecklingen tillsammans med eleverna. En lärare valde att inte alls prata om målsättningar under första året, utan låta eleven sjunga mest vad hen själv önskar under första året för att bli bekväm med läraren och sin egen röst. När läraren märker att eleven går framåt och börjar utvecklas presenterar läraren möjligheten att avlägga olika nivåer för eleven.

För att strukturera upp själva målsättningarna och riktlinjerna för året hade lärarna lite olika strukturer utöver läroplanen de skapat för sångundervisningen. En lärare har tillsammans med sina kollegor gjort en målsättningsblankett som de går igenom med eleven på hösten för att fylla i vad de ska jobba med. Blanketten inkluderar mål gällande material och repertoar, uppträdanden, projekt, konsertbesök och överenskommelser gällande hemövning. I blanketten fyller de tillsammans med eleven i vad de ska jobba med under

året och i slutet av höstterminen och vårterminen utvärderar läraren tillsammans med eleven hur studierna framskridit i relation till målsättningarna. De flesta elever jobbar med ganska samma saker under året men läraren betonade vikten av att elevens egna personlighet får komma fram i val av låtar. I blanketten fyller de också i om eleven exempelvis skall avlägga ett nivåprov under året och blanketten fungerar som en tydlig överenskommelse mellan läraren och eleven över vad de ska jobba på under året. Inom deras verksamhet har de även skapat egna inriktningar för eleverna där de kombinerar klassisk sång och rytmisång i olika helheter och eleverna sjunger olika typer av repertoar beroende på inriktning. En av informanterna lyfte fram vikten av god planering och kommenterade följande:

”Jag planerar väldigt mycket med mina elever, just så att jag ska ha koll på dem och så har jag också tänkt att om man någon gång måste ha vikarie så har man en bra plan.” (Sånglärare på musikinstitut).

Läraren hjälper gärna eleverna att välja låtar som enligt hen passar bättre för eleven. Läraren framhöll ändå att eleven gärna får komma med önskemål men lyfte fram sin gedigna erfarenhet och att elever inte alltid vet vad de vill och vad som passar.

”Det är klart, kommer det en sång som jag upplever att, nej - den här passar inte. Då försöker man psykologiskt vrida den till något annat håll så att säga. Och då man har så här lång erfarenhet som jag har så har man lärt sig sina knep. Man vet lite hur man ska justera.” (Sånglärare på musikinstitut).

Eleverna sjunger repertoar i olika stilar och avlägger sedan ”nivåprov” i form av konserter. En annan lärare hade samma utgångspunkt, att eleverna provar på olika genrer under åren och nivåer avklaras i form av konserter där låtar ur olika genrer presenteras. Systemet är ändå flexibelt och eleven har möjlighet att framföra sina låtar och få feedback på olika konserttillfällen och även någon del digitalt om så önskas.

”Nog har vi haft dem att sjunga olika kategorier...det är lite ”old school” men vi har tyckt att det är roligt att presentera olika genrer, annars är risken att det blir väldigt smalt om man bara vill sjunga till exempel Adele. Kanske eleven skulle vilja sjunga något annat men den är bara inte medveten om att det finns en massa rolig musik som det lönar sig att pröva på.” (Sånglärare på musikinstitut).

En av informanterna hade en tydlig struktur där de jobbar enligt tre nivåer. Eleverna avlägger under studieår ett till två nivå ett, under studieår tre till fyra nivå två och under studieår fem till sex nivå tre. Inom de olika nivåerna jobbar de med sex följande grundområden, ergonomi, sångteknik, repertoar, notläsning/skalor, uppträdande/sammusciserande och improvisation. Improvisation är tillagt som nytt område sedan tidigare modell. För varje nivå blir innehållet inom de olika grundområdena mer avancerat. I planeringen för året inkluderas elevens önskemål gällande exempelvis låtval.

”I början när eleven kommer till mig frågar jag om deras musiksmak och försöker på deras villkor leda in dem i ”fållan”, så att jag börjar få det där förtroendet och att eleven ser att jag ser dem. Kommunikation och förtroende är jätteviktigt.”
(Sånglärare på musikintitut).

En av informanterna följde inte någon speciell struktur utan formade undervisningen efter elevens önskemål och intressen. De har provat utgå ifrån någon sorts målsättningsblankett men kommit fram till att det blir ganska liknande grundläggande saker som de jobbar på under åren i alla fall. Läraren lyfte fram att det är sällan man upplever att ”nu är eleven klar” utan de jobbar vidare med elevens önskemål och målsättningar som riktlinjer för innehållet. Läraren lyfte fram att många elever inte riktigt vet vad de vill som nybörjare och att läraren behöver informera om sångundervisningens olika områden och möjligheter. Läraren utvärderar tillsammans med eleven vad de gjort, vad som gått bra och vad de jobbar vidare på.

”Ibland kan det, speciellt om man är nybörjare, vara jättesvårt att veta vad hela sångundervisningen handlar om så då måste man ge lite mer specifika frågor så att de ska förstå att ”okej man kan också faktiskt göra det där”. Man kan till och med banda in sång och så vidare, som de kanske inte ens tänkt på.” (Sånglärare på musikintitut).

4.2 Avlägga prestationer

Enligt den äldre modellen, före de rådande läroplansgrunderna togs i bruk, genomfördes nivåprov inom sång på ganska lika sätt på de olika musikinstitutionerna, något som framkom i intervjuerna. Nivåproven gjordes som konserter eller mindre uppspel för endast lärare och elever fick vitsord och feedback av lärare på plats. Beroende på vilken nivå eleverna avlade, jobbade de med ett antal sånger inom olika genrer och på nivåproven framfördes en låt ur olika kategorier. I och med att vissa elever påbörjar sina sångstudier som lite äldre och längre hunna slog de ibland ihop nivåer och elever kunde avlägga en större examen direkt. Om hur arbetet med nivåprov kunde upplevas tidigare kommenterar en informant följande:

”...i vissa stilar eleverna inte riktigt hade någon aning om, blev det ganska mycket samma låtar som de sjöng. Det blev också lite långtråkigt för mig. Alla gjorde på samma sätt, man kunde inte göra på något annat sätt.” (Sånglärare på musikinstitut).

Idag skiljer sig nivåproven på de olika institut som inkluderas i detta arbete en del från varandra. Några av lärarna har valt att hålla kvar den ”gamla modellen” och har nivåprov som konserter eller uppspel för lärarna och eleverna framför då låtar ur olika kategorier. Den största skillnaden är att de inte får vitsord, enbart verbal bedömning och uppspelen görs oftare som konserter med publik än uppspel endast för läraren. På de institut där det ser relativt lika ut som tidigare är det sånglärarna själva som gärna fortsatt med systemet eftersom de upplever att det fungerar bra och de lyfte även fram nyttan av att uppträda för publik. På några av instituten har man ändå valt att göra det mera fritt och eleverna har möjlighet att göra någon del av sina nivåprov i form av till exempel en inspelning. Om förnyelse kommenterar en informant följande:

”... varför ska man uppfinna hjulet på nytt, om man har någonting som fungerar så fortsätter man ju på det. Om det är något nytt och vettigt kan man ju plocka in det, men inte ska man ju göra något sämre än vad det har varit tidigare... mycket arbete har ju vi lärare och inte ska man bränna ut sig. Har man något som fungerar ska man ju fortsätta med det och bara utveckla åt rätt håll...” (Sånglärare på musikinstiut).

Nivåproven på ett av instituten skiljde sig mer från de övriga. De har en mer individfokuserad undervisning och till exempel slutarbetet i den fördjupade lärokursen, kan eleverna ganska fritt välja hur de vill genomföra. Några elever har gjort egen musik som de framfört eller spelat in eller till exempel gjort egna versioner av befintliga låtar och spelat in. Sångläraren på detta musikinstitut menade att verksamheten är mycket mer fri nu men att hon förstås presenterar vad man kan jobba med inom sångens olika delområden och genrer och berättar för eleven hur man kan göra sitt slutarbete. Med de lärare som jag upplevde hade en mer individuell undervisning med sina elever kom vi i intervjuerna in på om kvaliteten och nivån påverkats av att det är mera fritt. Men de upplevde inte att de skulle ha lagt märke till det. Om kvaliteten och elevers motivation kommenterade några av informanterna följande:

“...jag tycker inte att det har påverkat kvaliteten... Nej, absolut inte. Jag tycker att dom är mer på G när dom själva får välja.” “Det skulle vara kul att banda in min egen låt”, vet du. Nog är det ju på ett sätt tycker jag, mer inspirerande för dom. Men det klart, nog måste jag berätta lite vad det finns för alternativ. Inte förstår dom alltid vad allt man kan göra. Annars skulle dom eventuellt alla välja konsert. För de tänker kanske inte så långt, att man kan göra en coverversion och banda in den, göra en egen tolkning av det.” (Sånglärare på musikinstitut).

“Nå, jag kan säga såhär att först var jag nog ganska skeptisk till det här att inte ha de där vitsorden. På något sätt så mäter man ju, alltså jag tycker ju inte om att man ska mäta musik, men mäter ju ändå lite och vet var de står. Om de ska bli yrkesmänniskor behöver de ju ha ganska högt poängtal på det viset. Men idag måste jag nog säga att jag är precis tvärtom.” (Sånglärare på musikinstitut).

“Eleverna verkar vara mer aktiva i planerandet av deras egna studier och kommer med mer förslag till repertoar än tidigare. Detta ökar motivationen för studierna och övandet på egen tid.” (Sånglärare på musikinstitut).

En lärare upplevde att det är svårt att bolla idéer med lärare på andra institut eftersom att alla musikinstitut har sina egna system. Tidigare kunde man ringa kollegor på andra musikinstitut och fråga hur de tänkte gällande exempelvis nivåprov men nu när det är mer fritt är det inte lika enkelt. Informanten kommenterade följande:

“Jag tycker att det blivit bättre men samtidigt lite för... (eftertanke) ser man till fältet är man lite ensam nog. Så här gör jag, hur gör du?” (Sånglärare på musikinstitut).

4.3 Verbal bedömning

Den största förändringen som skett nationellt på musikinstitutionen sedan de rådande grunder för läroplanen inom grundläggande konstundervisningen togs i bruk hösten 2018 är att vitsord för prestationer slopades. I intervjuerna kom det fram att flera av lärarna var negativt inställda till förändringen först eftersom ramarna för bedömningen luckrades upp och det blev svårare att hålla någon tydlig linje för hur de bedömde prestationer. Flera av dem poängterade att omställningen upplevdes drastisk eftersom att lärare länge varit vana med att ge vitsord. En av lärarna lyfte även fram att eleverna är vana att få vitsord i skolan och därför var det svårt att motivera varför man inte skulle kunna ge vitsord i musikundervisningen på institutet också.

När förändringen kom frågade elever ofta vad deras prestation motsvarade för vitsord ifall de skulle ha fått det. Fyra av fem lärare var nöjda med att ge verbal och skriftlig bedömning och har i slutändan uppfattat förändringen som enbart positiv och att eleverna vant sig med systemet. En lärare skulle gärna fortsättningsvis ge poäng men framhöll tydligt att den verbala bedömningen är otroligt viktig för att kunna ge gedigen feedback. Några av informanterna kommenterade följande om verbal och skriftlig bedömning av prestationer utan vitsord:

”Jag upplever att den muntliga och skriftliga bedömningen fungerar bra eftersom eleven då får tydlig, omfattande respons för sina studier. Enbart ett vitsord förklarar inte tillräckligt omfattande elevens kunskaper.” (Sånglärare på musikinstiut).

”De sjunger mycker mer med sin egen talang och så är de inte så nervösa för de vet att de inte får det där vitsordet och man delar inte in dem i grupper helt enkelt.” (Sånglärare på musikinstitut).

”Vi hade en elev som kom in på (erkänd utbildning i musik) nu i höstas och hon har gått enligt nya systemet, så man blir helt tydligt musiker också så här utan siffrorna.” (Sånglärare på musikinstitut).

Två lärare lyfte fram problematiken med att vissa lärare vet hur de ska uttrycka sig och brodera ut sin verbala bedömning medan andra kan uppleva att det är svårt. En av dem

menade att förmågan att uttrycka sig på ett sätt som gör att kärnan i feedbacken faktiskt kommer fram och att eleven förstår, inte är en förmåga som alla lärare besitter. En lärares förmåga att uttrycka sig kan variera beroende på lärarens egna personlighet. Om detta kommenterade informanter bland annat följade:

“Det som jag alltid ifrågasätter med det här muntliga är hur man säger det. För du kan säga en positiv sak på ett ganska svårt sätt eller kränkande sätt, eller elakt sätt eller skämta bort det. Och då är det ju det där, hur tog mottagaren emot det här, förstod de vad de fick?” (Sånglärare på musikinstitut).

“Man använder det där ordet tycker väldigt mycket. Hur uppfattas det av eleven? Är det motiverande om jag tycker att det är bra?” (Sånglärare på musikinstitut).

En lärare föreslog också att det skulle vara bra med riktlinjer gällande ordval och formuleringar som man kunde utgå ifrån för att elever skulle få så likvärdig bedömning som möjligt.

“...jo, det är svårt, alla ger vi lite olika feedback men det skulle också behöva se lite lika ut på en skola. Vissa lärare kan vara mycket hårdare och använder mycket hårdare språk.” (Sånglärare på musikinstitut).

Sist och slutligen var samtliga lärare nöjda över att kommunikationen mellan lärare och eleven blivit allt viktigare. I den verbala bedömningen utgår man ifrån elevens individuella förutsättningar, målsättningar och behov. Lärarna lägger mycket tid på att sammanfatta den verbala bedömningen som ges för prestationer och ser till att den paketeras så att eleven kan förstå den. Den verbala bedömningen sammanfattas i text och institutionerna använder programmet Eepos där den skriftliga feedbacken laddas upp så att både eleven och föräldrar kan ta del av hur studierna framskrider. En del lärare upplevde att det kan ta mer arbetstid att strukturera upp och renskriva verbal bedömning till text än tidigare arbetssätt när man gav vitsord, men ingen av lärarna lyfte fram det som något speciellt negativt.

4.4 Efterfrågan av skolning

I diskussioner om sånglärarens roll och hur verksamheten ser ut på instituten idag kom behovet av skolning fram i några av intervjuerna. På ett av musikinstitutet har personalen erbjudits skolning i inspelningsteknik och verbal bedömning. I ett par andra intervjuer kom det fram att skolning gällande till exempel inspelning, mixning, videoinspelning och editering med mera skulle vara bra. Risken finns att elevernas möjligheter i till exempel inspelning av material eller handledning i dessa områden påverkas av lärarens egna erfarenheter. En informant kommenterade följande:

“Man måste ju faktiskt kunna dom här inblandningsprogrammen och band in, kunna klippa, kunna mixa lite och inte är det ju bara “så där”... vi har ändrat systemet och sen förväntar sig alla att vi bara kan allt.” (Sånglärare på musikinstitut).

Det kom även fram att någon typ av skolning gällande verbal bedömning skulle vara bra. Samtliga lärare lyfte fram hur viktig den verbala bedömningen är för elevens utveckling och vidare motivation och därför behöver ordval och hur man presenterar feedbacken vara grundlig och genomtänkt. Två lärare efterlyste någon typ av nationella riktlinjer för verbal bedömning. En lärare som känner sig ganska ensam ibland som sånglärare på ett mindre institut, upplevde att det skulle vara skönt om det finns någon typ av gemensamma dokument att utgå ifrån.

4.5 Sångundervisningens utveckling under pandemin

Något som diskuterades på alla intervjuer, även om inga frågor tangerade temat, var pandemitiden och dess inverkan på sångundervisningen. Pandemin och de arbetssätt de fick utveckla har påverkat lärarna, sångeleverna och verksamheten. I intervjuerna framkom att antalet sångstuderande minskat drastiskt på de flesta orter inkluderade i denna studie under pandemitiden och flera av musikinstitutet har mycket färre sångelever nu än innan pandemin bröt ut. Några lärare lyfte fram vikten av att få uppträda under sina studier och att den biten föll bort under pandemitiden gjorde att elever tappade motivationen för sina

musikstudier. Att undervisa via olika elektroniska hjälpmedel som Zoom, Google Meet eller Teams har varit påfrestande både för lärarna och eleverna. En lärare berättade att även om sångstuderande överlag brukar vara motiverade för sina studier eftersom de är lite äldre när de inleder sina studier och oftast valt dem själva, kunde de vara omotiverade under denna tid.

En positiv aspekt med pandemitiden som några av lärarna lyfte fram, var utvecklingen av arbetsmetoder. Numera kan elever till exempel genomföra prestationer till viss del eller i sin helhet genom inspelningar och digitalisera vad de jobbat med på lektionerna, för att nämna några exempel. Lärarna och eleverna blev helt enkelt tvungna att utveckla nya sätt att jobba på och kan fortsätta använda sig av dessa.

5 Slutdiskussion

Syftet med detta arbete var att skapa en bild av hur sånglärare som främst jobbar med rytmisång på musikinstitut i Svenskfinland skapar målsättningar för och med sina elever. Jag var intresserad av att ta reda på hur verksamheterna på musikinsituten ändrat till följd av den rådande läroplansgrunderna togs i bruk 2018 och till vilken grad sånglärare inkluderar sina elever i planeringen av undervisningen. I detta kapitel besvarar jag de forskningsfrågorna jag ställt för detta arbete och avslutar med egna reflektioner samt förslag på fortsatt forskning.

Den första frågan jag ställde var:

- Hur har arbetssättet för sånglärare på musikinstitut i Finland ändrats i och med att grunderna för läroplanen för den grundläggande konstundervisningen i Finland förnyades och togs i bruk hösten 2018?

Gällande hur arbetssättet för sånglärare har ändrats kan konstateras att egentligen har inte så mycket ändrat på flera av instituterna som deltog i denna studie, medan andra institut strävat efter en större förändring och har en friare inställning till hur nivåprov eller slutarbeten kan utföras, samt elevens möjlighet att påverka innehållet i sina studier. Den största förändringen är trots allt att de inte längre ger vitsord för prestationer. Alla lärare konstaterade att kommunikationen med eleverna blivit allt bättre och att den verbala

bedömningen bör vara gedigen för att föra eleven vidare i sin utveckling. Att strukturera upp och sammanfatta verbal och skriftlig bedömning kan till viss mån ta mera arbetstid än tidigare bedömningssätt. Några av lärarna nämnde att improvisation överlag har fått ett större fokus inom undervisningen sedan förändringarna men att inom rytmång har improvisation varit en naturlig del även tidigare.

Min slutsats är att verksamheten på olika musikinstitut har ändrat så mycket de lokalt varit villiga och intresserade av att ändra den. Strukturer som de upplever att har funkat bra har de helt enkelt fortsatt med. Flera av lärarna upplevde också att det är lite friare nu, både för lärare och elever, men att kvaliteten på undervisningen och elevernas nivå har bibehållits.

- Hur sätter sånglärare på musikinstitut i Finland upp målsättningar för och med sina elever?

En del lärare inkluderade i denna studie använder sig av egna strukturer, exempelvis målsättningsblanketter eller system av nivåer med olika fokusområden som de jobbar med. Lärarna som följer dessa system utgår ifrån ganska samma arbetssätt med samtliga elever men inkluderar eleverna i val av repertoar. Andra lärare har valt att ha en friare inställning och utgår ifrån elevens önskemål och formar innehåll som stöder elevens egna målsättningar. Slutsatsen är det ser väldigt olika ut på olika institut beroende på vad läraren själva har valt och hur institutet valt att anpassa sig efter friare grunder.

- Vad kan sånglärarna se för utveckling gällande elevers motivation i och med en mer individualiserad undervisning?

Fyra av lärarna upplevde att eleverna är mer motiverade när de själva har möjlighet att komma med önskemål om innehåll i sin undervisning och inkluderas i att strukturera upp målsättningar. En av de fyra lärarna lyfte även fram att elevers motivation för övning ökar när de själva får påverka innehållet i sina studier. En lärare höll med om att eleverna var mer motiverade över det de själva ville satsa på men var lite fundersam över ifall det kan vara så att elever inte motiveras att öva på det som inte är lika intressant eftersom att de inte behöver göra det för att få ett godkänt vitsord. Hen funderade ifall en elev exempelvis

helt hoppar över en genre eller något delområde eftersom det inte krävs. Hen lyfte fram att eftersom elever är vana att få vitsord i skolan och jobbar för dem kan det bli svårt att motiveras till att göra något utan att få vitsord.

Man kan konstatera att undervisningen i någon mån har ändrats sedan de rådande läroplansgrunderna togs i bruk. Även om läroplansgrunderna är de samma och nationella riktlinjer råder ser verksamheterna ganska olika ut på insituteten. Lärarens egna sätt att jobba, tillgång till utrustning, resurser och erfarenheter färgar den undervisning som bedrivs. Lärarna har utvecklat sina egna läroplaner och hur mycket "gammalt" som lever kvar skiljer sig från insitut till institut. Många av lärarna pratar ännu om *nivåprov* även om man i läroplansgrunderna exempelvis pratar om *slutarbete* inom den fördjupade lärokursen i musik. Av det jag fått höra i intervjuerna upplever jag att verksamheten på musikinstitutet ännu söker sin form på flera håll och man pratar om de *nya* läroplansgrunderna och *nya* läroplanen, som inte egentligen är så nya längre. Jag tyckte mig kunna läsa mellan raderna att det hos vissa lärare finns någon slags oro över att musikundervisningen ska bli för snäv och att bredden inom studierna förloras om elevernas egna önskemål tar över, även om samtliga lärare gärna inkluderar eleven i val av exempelvis repertoar.

5.1 Egna reflektioner

Under arbetet med detta examensarbete har jag blivit mer intresserad av skillnaderna mellan verksamheterna på musikinstitutet i Finland. Genom arbetet har jag även fått idéer på hur jag själv skulle vilja strukturera upp undervisning och fått fundera mycket på min egen syn på sångundervisning.

Det verkar som att det finns olika uppfattningar om hur olika lärare och institut ser på verksamhetens roll och studiernas syfte för eleven. En del verkar vara inställda på att utbilda framtida musiker medan andra sätter fokus på elevens individuella förhållande till musiken, vare sig eleven siktar på musikkariär eller en meningsfull hobbyverksamhet. Denna uppfattning baserar bland annat på de diskussioner jag hade med informanterna i detta arbete och deras upplevelser om verksamheterna i sig, det är alltså inte enbart

baserat på infomanternas egna åsikter. Jag tror att det är viktigt att det finns utrymme för elever med olika typer av målsättningar utan att olika inställningar hos eleven värdesätts, för att verksamheten ska kännas inkluderande och värdefull. En målmedveten undervisning under flera år med möjlighet att medverka i projekt, konserter och att skapa slutarbeten är värdefulla erfarenheter för eleven även om inte yrkesstudier inom musik ligger i sikte.

Jag upplevde det intressant att de på några institut valt att hålla kvar inträdesprov inom sång även om man slopat dem för andra instrumentgrupper. Jag förstod lärarnas motiveringar till detta men samtidigt upplever jag att det är en del av det "gamla systemet" som lever kvar.

Mitt förslag på fortsatta studier inom ämnet är en mer omfattande studie som skulle inkludera alla musikinstitut för att få en mer tillförlitlig bild över hur situationen ser ut nu när det gått några år sedan de nya läroplansgrunderna togs i bruk. Jag känner till att några kartläggningar gjorts men det skulle vara intressant att göra mer ingående linjespecifika kartläggningar och att även inkludera studerande för få en bild av deras egna uppfattningar gällande sina musikstudier, motivation, målsättningar och framtidsplaner.

I intervjuerna kom det tydligt fram att det finns de som skulle vara intresserade av någon typ av riktlinjer för verbal feedback. Kanske skulle nationella riktlinjer för verbal bedömning inom grundläggande konstundervisningen kunna struktureras upp. Det kan förstås vara svårt att ge riktlinjer för själva innehållet eftersom elevers utförande kan vara väldigt varierande men man kunde göra någon typ av riktlinjer för hur man kan formulera sig, ordval samt att lyfta fram hur olika typer av personligheter kan uppfatta olika förhållningssätt och så vidare.

Jag tror att pedagogerna och instituten kunde lära sig mycket av varandra, att våga titta lite över institutsgränserna och berätta hur de jobbar. På de större instituten var de tre eller flera sånglärare och hade ett enormt stöd och utbyte av varandra men på instituten på mindre orter kan det vara en lärare som sköter hela undervisningen i sång. Jag har själv någon gång upplevt att det kan kännas lite ensamt när man undervisar hela dagar utan att träffa på kollegor. Det kunde vara fint att ha någon typ av nätverk sånglärare emellan för att dela med sig av erfarenheter, material och tankar.

6 Källförteckning

Zangger Borch, D. (2005). *Stora Sångguiden*. Preses Nams, Lettland: Notfabriken Music Publishing AB.

Svenska Akademiens ordlista (2015). Hämtat 12.10.2021 från <https://svenska.se/tre/?sok=verktyg&pz=1>

Schenk, R. (2000). *Spelrum - en metodikbok för sång- och instrumentpedagoger*. Södertälje: Fingraf AB

Garoff, L. (2019). *Mer än en hobby. En kartläggning av den grundläggande konstundervisningen på svenska i Finland*. Helsingfors: Svenska kulturfonden.

Pink, D.H. (2010). *Drivkraft - Den överraskande sanningen om vad som motiverar oss*. Stockholm: Bookhouse Editions.

Nottingham, J. (2014). *Uppmuntra lärande - så hjälper du barn att lyckas i skolan*. Stockholm: Bokförlaget Natur & Kultur.

Rogers, J. (2003). *Hur du undervisar vuxna - och gör det bra!* Finland: WS Bookwell.

Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.

Utbildningsstyrelsen (2002). *Fördjupad lärokurs i musik 2002*. Hämtat 11.11.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/125100_musikgrund02.pdf

Utbildningsstyrelsen (2005). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande konstundervisningen, allmän lärokurs 2005*. Hämtat 11.11.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/allman_125098_konstlp2005.pdf hämtad 11.11.2021

Utbildningsstyrelsen (2017a). *Grunderna för planerna för grundläggande konstundervisning*. Hämtat 4.10.2021 från <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grunderna-laroplanen-grundlaggande-konstundervisning>

Utbildningsstyrelsen (2017b) *Grunderna för läroplanen för den allmänna lärokursen i grundläggande konstundervisning 2017*. Hämtat 4.10.2021.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186927_grunderna_for_laroplanen_for_den_allmanna_larokursen_i_grundlaggande_konstun_0.pdf

Utbildningsstyrelsen (2017c). *Grunderna för läroplanen för den fördjupade lärokursen i grundläggande konstundervisning 2017*. Hämtat 4.10.2021.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186928_grunderna_for_laroplanen_for_den_fordjupade_larokursen_i_grundlaggande_konst_0.pdf

Bilaga 1: intervjufrågor

Intervjufrågor:

Verksamhet

- a) Vilka åldrar undervisar du? Har ni allmän/fördjupad lärokurs?
- b) Har ni inträdesprov på er institution?

Målsättning

- a) Hur skapar ni målsättningar (kortsiktiga och långsiktiga) med/ för era elever? Använder ni någon blankett eller liknande struktur som grund eller utgår ni ifrån elevens önskemål.
- b) Till vilken grad inkluderar ni eleven, föräldrar eller andra i processen att skapa målsättningar?

Bedömning

- a) När de rådande läroplansgrunderna togs i bruk hösten 2018 flyttades fokus från vitsord till verbal bedömning med individens utveckling och individuella målsättningar i fokus. Hur fungerar detta i praktiken hos er?
- b) Hur såg verksamheten ut innan, hur genomfördes t.ex. nivåprov och hur ser dessa ut idag?
- c) Hur bedömer ni prestationer?
- d) Upplever du att det fungerar det bättre eller sämre än tidigare? Utveckla gärna hur du definierar bättre/sämre.
- e) Gynnar detta arbetssätt eleven / har ni sett någon utveckling gällande elevens motivation?

Övrigt

- a) Har ni fått någon skolning gällande verbal bedömning, inspelningsteknik osv. eller upplever du att det kunde behövas?
- b) Har arbetssättet på annat vis ändrat på arbetsplats sedan de rådande läroplansgrunderna togs i bruk hösten 2018? *T.ex. arbetsmängd eller liknande.*
- c) Har du lagt märke till någon annan utveckling gällande era elever eller er verksamhet som inte kommer fram i svaren av dessa frågor som du gärna vill lyfta fram?

Bilaga 2: samtyckesblankett

Samtycke till deltagande i studie

Studien är en del av ett examensarbete som behandlar sånglärares arbete på musikinstitut i Svenskfinland. Examensarbetet fokuserar på hur pedagoger sätter upp mål med sina elever, bedömning av prestationer och elevers motivation. Studien består av semistrukturerade intervjuer med sånglärare som arbetar på olika musikinstitut i Svenskfinland. Skribenten av arbetet är Matilda Ångerman, studerande på Yrkeshögskolan Novia, musikpedagog (YH) och arbetet är en del av hennes studier. Som handledare för arbetet fungerar Christine Sten.

Intervjuerna hålls fysiskt eller på Zoom och spelas in samt transkriberas av Matilda Ångerman. Ingen utomstående kommer att ha tillgång till det inspelade intervjumaterialet. Alla intervjuobjekt är anonyma men i arbetet kan intervjuobjektens erfarenheter eller inriktningar (om sådana finns) framkomma. Direkta citat kan även användas i arbetet.

Genom att underteckna denna ger ni ert godkännande att delta i studien. Deltagande i studien är frivilligt och ni kan avbryta när som helst, utan vidare förklaring.

Underskrift

Namnförtydligande

Datum och plats